

Naturvårdsverket riktlinjer för identifiering av jäv vid hantering av forskningsanslag

Som statlig myndighet ska Naturvårdsverket agera objektivt och opartiskt. Denna objektivitetsprincip är reglerad i bland annat 5 § andra stycket förvaltningslagen (2017:900) och i 1 kap. 9 § regeringsformen. Naturvårdsverkets jävsregler för hantering av forskningsanslag finns för att säkra att dessa krav efterföljs. Med jäv avses i detta dokument en omständighet som kan rubba förtroendet för opartiskhet hos deltagare i beredningen av forskningsansökningar.

1. Att hantera jäv inom forskningsfinansieringens granskningsprocess

Granskare, ordförande och forskningssekreterare anmäler jäv i Prisma. Vid tveksamheter eller frågor kontaktas myndigheten, i första hand ansvariga forskningssekreterare. Om en jävsfråga rör någon som inte själv anser sig vara jävrig, eller det i annat fall råder delade meningar om huruvida personen är jävrig, ska prövningen av jävsfrågan snarast överlämnas till myndigheten för avgörande. Eventuella övriga deltagare i handläggningen anmäler jäv till chefen för Forskningsenheten och detta dokumenteras i utlysningens diarieärende.

- Alla som deltar i handläggningen av ansökningar om forskningsmedel ska lämna information om eventuella jävsförhållanden som rör sökanden, medverkande forskare och övriga medverkande som anges i ansökan.
- Ansökningar ska på ett tidigt stadium göras tillgängliga för ledamöter inom granskningsgrupper med en uppmaning om att anmäla eventuella jävsförhållanden.
- När ledamöter utses till granskningsgrupper och när ansökningar fördelas ska jävsfrågor uppmärksammas så att jävssituationer kan undvikas.
- Deltagare i granskningsgrupper får ej vara sökande eller medsökande. Ledamöter i Miljöforskningsrådet kan inte söka medel från Miljöforskningsanslaget. Ledamöter i den Vetenskapliga kommittén för viltforskning kan inte söka medel från Naturvårdsverkets medel för forskningsfinansiering ur Viltvårdsfonden.

2. Bedömning av om jäv föreligger

Naturvårdsverket bedömer att jäv finns:

- Vid ekonomiska eller andra beroendeförhållanden, till exempel situationer i vilka en sökande eller medverkande forskare har uppdrag som utvärderare av den som deltar i handläggningens kompetens, ansökan, institution eller ämne.
- Vid pågående eller nyligen avslutade nära samarbeten, till exempel i form av lärar- eller studentförhållande eller gemensamt bedriven forskning.
- I ett doktorand-handledarförhållande oavsett hur lång tid tillbaka samarbetet ägt rum.
- Vid uppenbar vänskap, ovänskap, meningsskiljaktighet eller nära relation.
- Vid chefs- eller medarbetarförhållande.
- När den som deltar i handläggningen i ett annat sammanhang har handlagt någon fråga som ärendet rör, till exempel i egenskap av företrädare för annan myndighet eller organisation.
- Vid gemensamt författarskap av böcker och artiklar. Som riktlinje bör deltagande i handläggningen av ett ärende undvikas om vetenskapligt samarbete och samproduktion ägt rum under den senaste femårsperioden. En gemensam artikel eller ett gemensamt kapitel i redigerad bok kan vara tillräckligt för att utgöra samproduktion. Även samproduktion längre tid tillbaka än fem år kan utgöra jäv. Avgörande är om det i professionell mening varit fråga om ett nära samarbete får bedömas från fall till fall.
- När den som deltar i handläggningen av ett ärende tillhör samma institution (särskilt små och medelstora) eller motsvarande självständig ekonomisk enhet som sökande eller medverkande.
- När någon är engagerad i saken på ett sådant sätt att det brister i förutsättningarna för en opartisk bedömning

Förvaltningslagen (2017:900) angående jäv

16 § Den som för en myndighets räkning tar del i handläggningen på ett sätt som kan påverka myndighetens beslut i ärendet är jävig om

1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,

2. han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,

3. han eller hon har medverkat i den slutliga handläggningen av ett ärende hos en annan myndighet och till följd av detta redan har tagit ställning till frågor som myndigheten ska pröva i egenskap av överordnad instans, eller

4. det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.

Om det är uppenbart att frågan om opartiskhet saknar betydelse, ska myndigheten bortse från jäv.

17 § Den som är jävig får inte ta del i handläggningen av ärendet och inte heller närvara när ärendet avgörs. Han eller hon får dock utföra sådana uppgifter som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

18 § Den som känner till en omständighet som kan antas göra honom eller henne jävig ska omedelbart anmäla detta till myndigheten.

En myndighet ska pröva en jävsfråga så snart som möjligt.

Den som jävet gäller får ta del i prövningen av jävsfrågan endast om det krävs för att myndigheten ska vara beslutsför och någon ersättare inte kan kallas in utan att prövningen försenas avsevärt.